herpy

GEKKOER

Helmethead gecko

Tarentola chazaliae

En lille, kompakt gekko fra Atlantkysten i Nordvestafrika med lange, spidse knopper bag på hovedet, der ligner en hjelm. Den er nataktiv, frygtløs og grådig, kvidrer og grynter, når den er i gang, og lever i tørt terræn med fugtig tåge fra havet. Derfor skal den have et tørt terrarie med fugtige skjul og daglig sprøjtning.

Familie: Phyllodactylidae Tidligere navn: *Geckonia chazaliae* Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**5-10 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**8-12 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Ørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**50 × 30 × 30 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**2 æg**
Inkubation	**70-110 dage** ved 27-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Arten står på CITES bilag II og på bilag B i EU's forordning om handel med vilde dyr. Ved køb og salg inden for EU skal du kunne dokumentere dyrets lovlige oprindelse, fx med opdrætterens papirer, som du gemmer. Indførsel fra lande uden for EU kræver CITES-tilladelser. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav. Arten indsamles stadig i naturen til dyrehandlen, så køb kun opdrættede dyr.

Om arten

Hos *Tarentola chazaliae* er hovedet dækket af små korn og har bagtil lange, spidse knopper, så det ligner en hjelm. Kroppen er kort og kraftig med ru skæl, der langs den forholdsvis korte hale bliver til små pigge. Farven er grå, brun eller orange. Nogle dyr er ensfarvede, andre har uregelmæssige lyse eller mørke pletter.

Det er en lille gekko. Voksne hunner bliver 8-10 cm med hale, mens hannerne er tydeligt mindre, ned til omkring 5 cm. Hannen kendes desuden på en bule ved halens rod. Dyr fra dalene inde i landet kan være betydeligt større end kystdyrene.

F. Mocquard beskrev arten i 1895 som *Geckonia chazaliae* ud fra et dyr fra Cap Blanc i Mauretanien. Navnet kommer fra yachten *Chazalie*, som tilhørte den franske naturforsker Raymond de Dalmas, der indsamlede dyret, og som gik på grund ud for Cap Blanc. Genetiske undersøgelser har siden vist, at arten hører til slægten *Tarentola*, men mange holdere kender den stadig som *Geckonia*.

Gekkoen er frygtløs og nysgerrig. Den kvidrer, grynter og kvækker og vifter med halen, og den har en stor personlighed. IUCN vurderer den som sårbar (VU), og den indsamles stadig til dyrehandlen. Engang var den almindelig i handlen, men i dag er den sværere at få fat i, og den kan være svær at få til at yngle. Levetiden er ikke dokumenteret for arten. Faktaboksens 8-12 år er lånt fra den større *T. mauritanica* og skal tages med forbehold.

Udbredelse og levested

Arten findes kun langs Atlanterhavskysten i Nordvestafrika, fra egnen omkring Agadir i det sydlige Marokko gennem Vestsahara og Mauretanien til Senegal. Omkring tre fjerdedele af udbredelsen ligger i Marokko. Typelokaliteten er Cap Blanc ved Nouadhibou i Mauretanien.

Udbredelsen er en lang, smal kyststribe, men arten er også fundet ved Sidi Ahmed Laaroussi nær Smara i Vestsahara, 144 km fra havet. Kortet viser området i grove træk.

> **Oprindelig udbredelse:** Marokko, Vestsahara, Mauretanien og Senegal.

LEVESTED

Gekkoen lever i tørre, stenede ørkenområder og på sandet jord tæt ved havet. Om dagen ligger den under sten eller affald på jorden, hvor der er lidt køligere og fugtigere. Om natten er den aktiv med runde, vidt åbne pupiller og holder sig mest på jorden.

Der falder næsten ingen regn, men tæt tåge driver ind fra Atlanterhavet og er den vigtigste kilde til fugt. Arten er derfor ikke en ørkengekko i gængs forstand: den lever i fugtig kystluft over tør jord. Vinden fra havet kan være skarpt kold. I Marokko blev der i 1993 fundet mange dyr under sorte plasticposer, der lå fast på jorden og virkede som små solfangere. Der findes ingen målinger af temperaturen i artens skjulesteder, så pasningsrådene bygger på erfaringer fra fangenskab.

Pasning

TERRARIET

Et terrarie på omkring 50 × 30 × 30 cm (længde × bredde × højde) er nok til to eller tre voksne dyr. Også 45 × 45 × 45 cm og 40 × 40 × 20 cm bruges, og mere plads giver mere liv, for dyrene udforsker flittigt. Gekkoen er ikke god til at klatre på glatte flader og holder sig mest på jorden, men den kan godt komme op ad ruderne, så låget skal altid sidde fast.

Som bund er sand mest brugt, men ler, kokosmuld og papir har også fungeret, og nyklækkede unger holdes på køkkenrulle. Sand giver ikke problemer, når dyrene er raske, temperaturen er rigtig, og bunden renses jævnligt. Giv mange skjul: korkbark, omvendte plantefade, skifer og lave rødder, og mindst ét, gerne to, fugtige skjul med fugtigt mos. Tunge ting skal stå direkte på bunden af terrariet og ikke på sandet, så de ikke kan skride og klemme et dyr.

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 24-29 °C med en varm plet på 32-35 °C. Brug en varmemåtte under bunden i den ene ende eller en lille spot, altid med termostat, så der opstår en varm ende på omkring 29-32 °C og en kølig ende på 24-27 °C. Om natten skal temperaturen falde nogle grader. Der findes ingen tal, så faktaboksens 18-22 °C er et skøn ud fra artens kølige kystklima. Mål med et digitalt termometer i begge ender.

Avlsdyr får som regel en køligere periode om vinteren, men der er ingen fast praksis for temperatur og længde. Hold hvilen mild med et par graders lavere temperatur, kortere dage og mindre foder, og lad vandet stå fremme.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten adskiller sig fra de fleste ørkengekkoer ved at have brug for fugt, og væske er nøglen til succes. Luftfugtigheden kan ligge på 40-60 %, men dyrene trives bedst, når du sprøjter let en eller to gange dagligt. Giv desuden den kølige ende en grundig sprøjtning cirka en gang om ugen, så de nederste lag sand holder på lidt fugt.

Ventilationen skal være så god, at terrariet tørrer op inden for et par timer, for dyrene må ikke leve i konstant fugt. Der skal altid være et fugtigt skjul med fugtigt mos og en lav skål med frisk vand.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Gekkoen er nataktiv og kræver ingen særlig belysning. Lyset kan være alt fra en spotpære med UV eller et dagslysrør til almindeligt dagslys fra rummet. Arten kan opdrættes helt uden UV, men UV gavner muligvis især ungerne. Dyrene soler sig, når lyset giver dem den rette varme, og UV i de kølige måneder kan muligvis give en bedre avlssæson.

UVB er derfor valgfrit. Bruger du det, så sørg for skygge og skjul, så dyrene kan trække sig væk. Hav lyset tændt omkring 12 timer om dagen, og hold terrariet mørkt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Gekkoen er en ivrig og grådig jæger, der spiser overraskende meget for sin størrelse. Grundfoderet er dubia-kakerlakker eller fårekyllinger, og små melorme og voksmøllarver kan gives som afveksling. Insekterne må ikke være længere end afstanden mellem dyrets øjne, dvs. omkring 3 mm til nyklækkede unger og omkring 6 mm til halvvoksne og voksne dyr. Giv dem i en skål med høje kanter, så de ikke stikker af og gemmer sig.

Pudr insekterne ved hver fodring med kalk med D3 eller et kombineret kalk- og vitaminpræparat. Avlshunner skal fodres ofte og have ekstra kalk, ellers kan de få helbredsproblemer. Der findes ingen faste tal for, hvor ofte voksne dyr skal fodres, så justér efter dyrets form, og hold øje med, at halen er fyldig.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Gekkoen er næsten ikke bange for mennesker. Mange dyr lærer hurtigt, at du betyder mad, og kommer hen til ruden eller tager insekter fra en pincet eller fingrene. Nyklækkede unger har spist af en finger fem minutter efter, at de kravlede ud af ægget. Forsigtig håndtering tåles godt, men dyrene er små og skal behandles med omhu.

Der er kun set lidt eller ingen aggression i grupper, men hanner bør ikke sættes sammen. En han kan gå med en eller flere hunner, og arten klarer sig også fint alene. Parringen kan være voldsom: en han er død, efter at hunnen bed ham i hemipenis, og såret blev betændt. Hold derfor øje med nye par, og hav et ekstra terrarie klar.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på bulen ved halens rod og er mindre end hunnerne. Hvornår arten bliver kønsmoden, og hvor meget en hun bør veje før avl, er ikke kendt, så faktaboksen har intet tal. Vent, til hunnerne er fuldt udvoksede og i god foderstand, for æggene tærer på kalkreserverne.

PARRING

En kølig vinterhvile anbefales for at få dyrene i avl, men temperatur og varighed er ikke beskrevet for arten (se temperatur). Hunner kan lægge æg med faste mellemrum, uden at der er en han, men æggene er så ubefrugtede. Når hannen sættes til, så følg med de første dage, og skil dyrene, hvis hunnen angriber ham.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnerne lægger to æg ad gangen og er flittige æglæggere. Hvor mange kuld det bliver til om året, er ikke kendt for arten. Hos *Tarentola mauritanica* kan en hun i terrarier lægge fire til seks kuld om året, og æggene er hårdskallede, næsten runde og 11-12 × 9-10 mm.

Tarentola-hunner lægger gerne æggene i et hjørne eller ved foden af en sten og dækker dem med sand, så sørg for et dybere sandlag et sted i terrariet. Æggene kan forsigtigt tages ud og lægges i en inkubator.

Læs mere: Inkubation af æg

INKUBATION

Der findes ingen inkubationsdata for arten, så tallene i faktaboksen er lånt fra to slægtninge. *Tarentola mauritanica* klækker efter 70-75 dage ved 27-30 °C. *Æg af T. nicolauensis* fra Kap Verde klækkede ved konstant 31 °C efter omkring 82 dage og ved konstant 27 °C efter omkring 112 dage, og de lå tørt hele vejen. Brug 27-30 °C som udgangspunkt, og regn med 70-110 dage, længst ved lav temperatur. Da arten lever i et køligere klima end begge slægtninge, er det fornuftigt ikke at gå over 30 °C.

Hårdskallede gekkoæg tåler ikke vådt substrat, så læg dem i en boks med tørt eller kun svagt fugtigt vermiculit, og vend dem ikke. Hos *T. mauritanica* afhænger ungernes køn af temperaturen, men om det gælder denne art, vides ikke. Der er set tab af flere æg sent i udviklingen og af et par unger lige efter klækningen, indtil ændringer i inkubationen gav levedygtige unger.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er små, men robuste, og vokser hurtigt. Hold dem på køkkenrulle de første uger, så du kan se, om de spiser og har afføring, og giv dem et fugtigt skjul. Fodr med insekter på omkring 3 mm pudret med kalk med D3.

Det første hudskifte er den største udfordring: nogle unger skifter perfekt, andre har svært ved det, så det fugtige skjul er vigtigt. Ungerne er generelt mere krævende end de voksne. Der findes ingen tal for størrelse ved klækningen eller for væksten.

Sundhed og typiske fejl

Voksne dyr er hårdføre, men arten har ry for at være svær, især på grund af dødelighed blandt nyklækkede unger og problemer med foderet. De typiske problemer er:

- Udtørring. Sprøjt dagligt, og giv fugtige skjul og frisk vand, men undgå konstant fugt og dårlig ventilation.
- Dødelighed blandt nyklækkede unger, som formentlig hænger sammen med inkubationen og foderet. Brug små insekter og fugtige skjul.
- Problemer med det første hudskifte hos unger.
- Kalkmangel hos avlshunner. Giv rigeligt med kalk med D3 og foder.
- Skader ved parring, hvor hunnen angriber hannen.
- Dyr, der bliver klemt af tunge ting, som står på sandet. Sæt alt direkte på bunden.

Et sundt dyr er livligt og grådigt om natten og har en fyldig hale. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis gekkoen taber sig, ikke spiser i flere uger eller virker slap.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.